

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrť leta . . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno trislošno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru in pri oznanilih vsak pot 30 kr. za kolek.

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Uredništvo oziroma upravništvo v Paternolijevi tiskarni v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Č. gg. družabnikom pol. društva Soča.

Po sklepu odborovem bo občni zbor zadnji četrtek, 30. t. m. ob 1½ uri popoldne v dvorani „goriške“ čitalnice:

Na dnevnem redu bodo sledeče točke:

1. Peticija na ministerstvo zaradi vpeljave dveh oddelkov porotnih sodnij v Gorici, enega za Slovence, enega za Italijane.
2. Tabor pri Tolminu zaradi predelske železnice.
3. Podpora društvenemu organu za prijavljanja društvenih zadev.
4. Drugi predlogi gg. družabnikov.

Odbor vabi s tem gg. družabnike, da se v prav obilnem številu udeležijo tega važnega občnega zbora in da tako pokažejo svojo marljivost za javne duševne in materialne potrebe naroda.

Odbor pol. društva Soča.

Č. gg. dopisnikom in naročnikom!

Z današnjim listom smo upeljali neko spremembo. Uredništvo in upravništvo „Soča“ bode odslej v Paternolijevi tiskarni; vsa pisma za uredništvo ali upravništvo naj se adresujejo: „Uredništvo“, oziroma „Upravništvo Soča v Paternolijevi tiskarni v Gorici.“ Pod to addresso naj se pošilja tudi denar.

Vendar pa lahko dopisniki svoje boljše važne dopise pošiljajo tudi Viktorju Dolencu pod addresso: „Viktor Dolenc v Gorici“.

Ta sprememba njima gledé uredništva nobene važnosti, ker doseđajni urednik in vsi sodelalci bodo tudi za naprej razne predale liste polnili, in liste in svojim težnjam zmerom zvesti ostali.

Uredništvo in upravništvo „Soča“.

Beseda bogatejšim Slovcem.

V starih časih uže, pa tudi v novejših so bolje omikani in napredka željni narodi vedno pazili na to, in skrbeli, da se mej ljudstvom širijo znanstva in umetnosti, dobro spoznavši, da le omika, izobraženost, znanstva in vede peljejo narod do najvišje stopinje blagostanja in slave, mej tem ko surovo neomikano ljudstvo, akoravno z bogatstvom silno obdarjeno, nikoli ne bo moralo se povzdigniti do verhunca prave ljudske sreče in veljave; ker bogatstvo samo nij še moč, ampak le omika je tista sila, katera zmaga vse druge ovire, in kateri se vsakdo vklanjati mora.

Le duševno razvit, omikani narod zamore vzbujati spoštovanje, in zgodovina nas uči, da narodi, ki gojili so znanstva in vede, ako tudi majhni in ubogi, postali so po znanstvih sloveči in mogoči, ker našli so po njih mnogo novih izvirkov blagostanja i sreče, obvladali so vsled omike nevedne, in postali tako gospodarji sveta.

Najlepši vzgled v tem obziru so nam stari Rimljani in posebno pa Grki. Poglavitna skrb tega malega naroda pa je bila, ustanoviti po celi deželi potrebne učilnice, priskrbeti sredstva, da mogoče je bilo vsakemu, seznaniti se z vedami in umetnostimi. V blagi ta namen delali so vzajemno vsi stanovi; posebno pa so premožnejši mej ljudstvom, darovaje mnogo lastnega premoženja za učilišča in druge občekoristne zavode previdavali narod s potrebno podporo, in po tem ukupnem delovanju vseh državljanskih ulov za eno in isto vzvišeno svrhu, vsak po svoji moči zlajšavaje težave; postala so znanstva občno ukupno blago, povzdignil se je grški narod na najvišjo stopinjo omike, blagostanja in slave, ter postal je vsem prihodnjim rododom sprelep, čudapolni vzgled.

Kedar so po tem po propadu Carigrada od surovih silovitih Turkov prognana znanstva in vede se preselile in iskale si zavetja v zahodnih krajih, je

Italija prva začela je gojiti, in po tem zaporedoma vsi evropski narodi, katere je posebno v žalostni srednji dobi pokrivala še globoka tema nevednosti in barbarstva.

Tu pa zapazimo zopet pri vseh narodih, da bolje ko so se poprijeli znanstev in ved, tem bolje postali so imenitni sloveči in mogoči; tako na pr. Italijani, Francozi, Angleži, Nemci; pa tudi slavni grški narod je silovitost turška sicer za nekaj časa zmagala, a uničiti vendar nij ga mogla, in ko se mu je po preteku mnogo let posrečilo, otrasti turški jarem, ter razbiti spono žalostne sužnosti, uvrstil se je zopet na podlagi svoje stare omike, kakor preroben, mej druge narode, ki so mej tem, sprejemši bogate zaklade stare grške omike, vedno se širili na širokem polju znanstev in ved.

Ako čitamo pa zgodovino razvitka in znanstvenega napredka vseh teh evropskih narodov, nahajamo, da sosebno v prvi dobi, kadar vzbujala se je v ljudstvu čut i ljubezen do napredka in omike, so bogatejši mej ljudstvom obilno polpirali s lastnim premoženjem razširjenje znanstev in umetnosti.

V novejših časih se posebno Slovani krepko potezajo, da dohitijo na pote omike in ved druge evropske narode, katerim je mogoče bilo, v zavetju ugodnejših razmer duševno in materialno se razviti in vsestransko napredovati. Tu li naš sicer mali pa vrli slovenski narod stopil je v kolo onih, ki v najnovejši dobi poganjajo se prekrositi eden drugega na polju znanstev in ved. Potlačen i zanemarjen, da skoro uže pozabljen, predramil se je zopet po dolgoletnem spanju, kadar so leta 1848 prvi žarki osrečevalne, vse oživljajoče svobode zasijali tudi na avstrijske dežele. Mlad, nepokvarjen, svojih svetih pravic zaveden, dušnih zmogljivostij bogat, stopil je junško na borišče, in akoravno potezati se je moral mnogo let, in boriti za prvotno pravico, pravico namreč učiti se svojega lastnega jezika, in rabiti ga v javnem življenju, vendar začelo je

LISTEK.

Grof Ugolino.)

Iz Dante-jevega „Pekla“ prevlel Fr. Zakrajski.

E se non piangi, di che pianger suoli? Dante.

Od grozne hrane¹⁾ vzdigne krvno zoblje
Zločin²⁾ ob las otrši je prej glave,
Ki zadej bila uže razbitja rop je;
Ter jame: — Ti želiš tu ponavljave
Bridkostij ljutih, ki mi hudo breme
Mislečemu so le, uže brez objave?
Pa če izpoved moza bit³⁾ hče seme,
Ki ima tega spodej³⁾ sramotiti,
Naj lo! Besed in solz mi skusi pleme.
Kedo si, kak si tu, ne vem odkriti;
Da pa utegneš biti Florentin,
Po tvojej govorici smem sđiti.
Poslušaj me! Bil grof sem Ugolin,
I ta pod mano je nadškof Rožer
Zakaj ga grudim, koj boš slišal, sin!
Da pal sem vsled njegovih zlih namer,
Izdan da v zapor šel sem v večne strane,
To pomniš pač gotovo brez over;

¹⁾ Po predhodnih specialnih študijah v filozofskem, jeziškem in poeziskem obziru lotil sem se prevajanja Danteja, tega pesnika velikana, ki se je Muzam tako neizrečeno preljubil, da so mu tako rekoč odprle vse čarovite zaklade. Ta odmelek nij pesniška izumba, ker se opira na historičen dogodek; (glej Villani Est. Fior.) a popis sega tako naravnost v neizmerne globočine srca, kakor more segniti menda le Dante, ta Titan in nedosegljivi mojster vseh časov. Grof Ugolino se deklamuje gostokrat po it. glediščih in ob drugih shodih, tudi dramtiziral ga je nemški Gerstenberg. Popisuje se v tem odlomku, kako strašno je umrl grof se sinoma in unučki vred od lakote v „torre della fame“ v Pizi. „Di questa crudeltà — tako pravi nadalje Villani — furono i Pisani per lo universo mondo, ove si seppe, fortemente ripresi e biasimati, non tanto per lo conte che per li suoi difetti era per avventura degno di si fatta morte, ma per gli figliuoli e nipoti, ch'erano piccoli garzoni ed innocenti.“

A to brez dvomb so ti reči neznane:
Kak strašno sem umrl!⁴⁾ Zato izvedi,
Kak grozovinske mi je vsekel rane —
Zavem se, ko izbudil sem se ob sviti,
Otrók v zaporu, ki v ilti so se vili,
I dremne čul sem kruha je prositi.
Pač si brez duše, če se ti ne usmili,
Ko veš, kaj mi je uže zdaj srce slutilo
O čem se jočeš, če te jok ne usili?
Zdrnil so se, in blizu ob uri je bilo,
Ko so jutrikovali prejšnje dni;
A v sledi sanj še vsako je dvomilo.
I ko so jeli vrata zdolj zabijati,
O tem zasluhu deci koj v obraz,
Pa kar brez giba — plahi vprem oči:
Tak zdrevenim, da javku vmrje glas!
Solzé se oni, Anselmuccio moj zavpije:
„Kaj imaš oče, da tak viraš v nas?“
Molčim, oko mi sraž'ce ne prelije,
I premolčim ves dan i nočne stide,
Dokler spet drugo solnce ne zasije;
A komaj prvi pičli žarek vnide
V temnico žalostno, oko mi uzre
Tam v njih obrazih moje lastne vide.⁶⁾
V obé zdaj roki zasadam zobé;
Al' v sumu, da mi glad tak sili v jelo,
Otrók koj četverica dvigne se,
Ter mi reko: „Čuj, menj nas bo bolelo,
Ak z nami si vtoliš pohote grla:
Ti dal si polt, ti sleci svoje delo!⁴⁾
Vmirim se, da bje bol še več ne trla.
Dva dni besede nij nikdo izustil
Oj grozna zemlja, kaj se nijsi odprla?
Ko dan četrti se je v nižo spustil,
Pred noge se mi Gaddo stegnen zgrudi
Rekoč: „Moj oče, kaj si me zapustil?“
Tu vmrè. I kakor se mi zir tvoj čudi,
Posamez pasti videl sem še tri
Med petim dnem i šestim. Če mi tudi

Odreče vid, vsa moč me ne pusti,
Ter šlatam, kličem še dva dni mrlče;
Pa koljko nij bridkost, to post stori!⁷⁾
To zrekši, oči pošastno vzkriž premiče,
Čepino zgrabi, vb de v njo zobé,
Ki rili so ko pasji v kost te piče.

¹⁾ Rožerova čepina, katero je glodal grof Ugolino — ²⁾ Ugolino — ³⁾ Rožer — ⁴⁾ Nikdo nij videl. Villani: fecion chiavare la porta della torre sulla piazza degli Anziani, e le chiavi fecion gittare in Arno. e vietavano a detti prigioni ogni vivanda — ⁵⁾ moja podoba — ⁶⁾ Dolgi post me je ukončal. S temi besedami sklepa Ugolino progrozno poročilo, ki je poročila v peklu prišedšima potovalcema a prav za prav Danteju, ki hodi z Virgilijem po svojem ezumljenem peklu.
Nekateri Italijani imenijo, da se Dante ne da prenesti v slovenski jezik. Videbimus
NB. Kar se tiče Rožera, dokazal je en razlagalec, da nij bil on kriv Ugolinove strašne smrti, ampak Guido da Montefeltro. Tako Carlo Troya di Napoli, za njim Paolo Costa in Brunone Bianchi. Pis.

Na Furlanskem.

(Dalje.)

Dejal sem uže, da planjava mej Cervinjanom in Oglejem mi zaradi njene enakoličnosti posebno ne vgaja, a stari pisatelji so bili drugačnega mnenja; tako pravi na primer Herodian, da drevje, ki je tukaj eno poleg drugega nasajeno, in okoli katerih se pletó in vijo vinske trte, daja tako lep prizor, kakor nobena druga planjava, ter se mu dozdeva, kakor bi bil ves ta kraj ovit s prazničnim vencem.

Tudi pripovedujejo stari zgodovinopisci, da je bilo tukajšnje vino in sadje bolje čislano, kakor vsako drugo, še bolje nego paphlagonsko. Oglejska jabeljka so bila neki povsod iskana in dobro plačena. V te kraje je rimsko plemstvo o poletnem času kaj rado zahajalo in Livija, soproga rimsk-ga cesarja Avgusta, je največji del svojega življenja v teh krajih prebila, in le zdravemu zraku, in dobremu plemenskemu (devinskemu) vinu se je imela zahvaliti, da je doseгла starost od dva in osem-

vsem oviram v kljub v občno začudenje cvesti slovestvo njegovo, kakor rožice po zimskih dnevih zmajane od prijetne pomladanske sape. Stanovno, resnobno delaje, in vedno napredovaje, dospel je v kratkem času do take stopinje omike, da njega najbolje zagriznjeni sovražniki ne morejo več odrekati važne in častne bodočnosti, in da vsak už spoznava, da ravno ta naj bolje zanemarjeni in zaničevani narodič je klican, zasediti še enkrat imenitni sedež v zgodovini.

Da se pa to vresniči, treba je še poguma in dela, in sicer lastnega pa vzajemnega delovanja vseh stanov, potreba nam je od ene strani mož, da napravijo nam obširno krasno slovestvo, in obdelujejo široko polje ved in omike; in od druge strani pa posebna potreba je materialne podpore onih, kojim je osoda podarila obilno posvetnega blaga.

Naša deželica ima mnogo nadepolnih mladeničev bistrega uma, bogato obdarjenih izvrstnih glav, ki mogli bi postati kniž in dika naroda; ima pa tudi mož, ki vsled njihovega bogatstva lahko bi materialno podpirali tako nadepolne mladeniče, pridobili si tako slavo neumročo, ter vozali njih imena na srečo in blagostanje celega naroda, kateri bi v poznih letih še ponosno slavili njih spomin, in hvaležnega srca kinčal grobe takih dobrotnikov.

Ali le malo se je v tem zadnjem obziru dosihmal pri nas še storilo, in srce more človeka zaboleti, ako popotvaje po slovenskih pokrajinah zapazi toliko izvrstnih, pa žalibog zanemarnjenih talentov, kateri sem ter tja hirajo le zaradi pomanjkanja materialne podpore, ako vidi, kako zaradi tega toliko zaostaja v nekaterih krajih še omika meji ljudstvom, ker oudotnih bogatinov, koji bi toliko lahko pripomogli, nij se še polastila prava, resna narodna zavest i ljubav.

Da, ako vse to človek spregleda, prav z nekako zavidnostjo mora se obračati na druge napredujoče narode, ki ponosno se ponašajo se svojimi Mecenati. Novogrki posebno dajajo nam vsak dan lepe vzgledne pravega domo- in narodoljubja. Skoro vsak bogatin tega naroda je pospešitelj znanstev in umetnostij. Živeči tudi daleč od domovine se Grki vedno spominjajo svojih svetih dolžnostij do naroda; vidimo jih skoro vsak dan umirajoče v daljnih mestih, v Londonu, Parizu, Trstu, Beču itd. voliti velike zneske za univerzitetu v Atenu, ali kako drugo narodu koristno početje.

Poglejmo dalje naše naj bližnje sosedo, Hrva'e; nij dolgo je bilo brati, da je nadškof Mihajlovič izročil 30.000 forintov za ustanovitev univerzitetu v Zagrebu; velike zneske so za to darovali tudi drugi imenitni Hrvatje. Koliko je pa daroval preslavni biskup Strossmayer za to in druga narodna početja; in za pospeševanje jugoslovanske literature in omike sploh, tega nam nij treba tukaj ponavljati; saj je to znano po vsej Evropi, tega mu ne bode slovanski rod nikoli pozabil.

Kako bi vendar naš slovenski narod bolje napredoval, ako bi tudi pri nas bogatejši ljudstva, posnemaje take slavne moze, žrtvovali kaj za blagor svojega naroda, podpirali znanstva in vede. Koliko lepih talentov bi se prikazalo mej našim ljudstvom, kako razkropivši se po vsej deželi zasedali bi vse javne službe, širili povsod znanstva in omiko, pospeševali tako napredek in duševni razvitek našega naroda.

Nam Slovencem je treba najprvo še mnogo učilnic, vredenih se ve da na narodni podlagi, in drugič nam je treba materialne podpore za mladeniče, ki v

nizjih in srednjih šolah skazujejo se kot posebni talenti, da mogoče postane takim, izobraženje na vsučiliščih v eni ali drugi znanosti ali umetnosti.

V ta zadnji namen naj sposobnejše sredstvo je ustanoviti mnogo stipendij za uboge dijake, posebuo višjih šol; katerih dosihmal saj pri nas goriških Slovencev toliko pogrešamo.

Sem ter tja je sicer tudi pri nas na Goriškem kak rodoljub na to už mislil. Vaient u Štanič, kojega se slovenski narod hvaležno spominja in katerega zanimivi životopis je Soča už razznanila, je poleg drugih narodu koristnih del ustanovil tudi en stipendij za dijake.

Rodbina Abramova in Črnetova na Krasu imate nekoliko stipendijev, katere vživajo dijaki od žlahte začeti od nizjih do popolnoma dovršenih višjih šol, in še potem, dokler ne prutejo k plači; prosto je vsakemu teh dijakov se poprijeti tiste šole, ki ga bolje mika.

Naj bi vendar še kado drugi mej bogatejšimi našega ljudstva posnemal tako blago početje in pripomogel tako k občni ljudski sreči.

Naj tedaj vsak naših bogatinov položi po svoji moči kaj na oltar domovini, naj vsak marijivi in stanovitu dela, da se razširi po lepi naši deželici občna omika, da postanejo tudi pri nas znanstva in vede občno ukupno blago, katero boče po tem poglavitni vir našega blagostanja, ter peljajo narod slovenski do častnega sedeža, iz katerega bode slovel po vsej Evropi vsled omike, pridobljene z lastnim trudom, z vzajemnim delovanjem svojih vrlih sinov.

Dopisi.

V Gorici 21. aprila. Še so nekateri v Gorici, kojim bi bilo jako ljubo, ako bi se razdražba mej narodnostima menda njim za kratek čas in zabavo nadaljevale in ako bi se narodnostima naše dežele še dalje najsvetejše pravice kratile in zatirale - in ti taki so tuji tako zvanj kulturonoše, kateri bi rekli, živé prav od one krivice, katera se už toliko let dela naši mladini in dosledno nam vsem goriškim Slovincem in Italijanom o naših srednjih šolah. Et tak kulturonošec je priobčil pretekli teden v stari "Preši" strupen popis one sijajne ovacije, katero so bili napravili volilci svojemu državnemu poslancu grofu Coroninju za to, ker je v iskrenem in temeljitem govoru priporočal preuravnava naših srednjih šol na narodni podlagi. Iz tendencioznega popisa se vidi, da poročevalec niti nij videl svečanosti v St. Petru, katero prijazno vas imenuje on umazano gnjezdo. On pravi, da se je udeležilo serenade kakih 200 oseb, večidel uličnih pobalinov, a v resnici je bilo samo baklonosecev in godcev okoli 150, ljudstva pa in vmes mnogo odličnih družin, se je kljub slabemu vremenu vse trlo in vsi Italijani in Slovenci so z navdušenimi "evviva" in živiočki privabili gospoda poslancu večkrat na hodnik, od koder je prijazno odzdravjal. Mej drugimi smešnostimi poroča tudi Preš'n dopisun, da so Šempeterci slavolok napravili pred nekim skednjem. Tistega je videl menda samo on se svojim kulturno-oboroženimi očmi, - mi pa smo videli okusno napravljeni slavolok samo pred vhodom v vrt in palačo gospoda grofa Coroninija, kojega začetnice so kinčale slavolok. Konečno suniči in grdi

nekaj sledu rimskih matron. Še nekaj družega mi je posebno dopadalo. Furlanke imajo dobro uho in dobre glase. Ko so se iz cerkve domov vračevale, prijele so se pod pazduho, in prepevale so veliko lepše, kakor možki, katere sem prejšnjo noč pod svojim oknom poslušati moral. In kar je posebno znamenito, Furlanke imajo prav nizke glasove; le tega nijsem zapaziti mogel, ali je pesen, katero pojó, cerkvena, ali posvetna, ker znano je, da Furlani večkrat najpobožnejši pesni pridado naprev najsvetejša poskočnice. Tako na pr. so furlanski romarji pri znani processiji na sveto goro litanje matere božje peli tako, kakor naši domači fantje, kedar gredó dekletom v vas ali pa pri polnem poliči. Pa saj to nij nič hudega, saj jaz poznam tudi skladatelja ali bolje skladateljce, ki po potrebi in po priliki svojim napevom različne besede podtikujejo in podtikajo. To so praktični ljudje, in si mislijo, petje je petje, in petje je ena in ista umetnost, naj se poje v cerkvi materi božji na čast, ali pod oknom, ali na kakem čitalničnem odru.

Pot nas je peljala naravnost v cerkev, v staroslavno baziliko; saj tukaj se je za Rimom najpreje ukoreninila krščanska vera, in od tukaj se je po tem razširjala po gornji Italiji in tudi nekoliko po planinah. Pravičica pripoveduje celo, da sv. Peter je sem poslal 1.846 sv. Marka, in cerkva njemu posvečena v današnjem Morsiani je še dandanes tega priča. Ondi je tudiz Grškega dohajajočim tujcem sv. evangelij v grški jezik prevajal. Ko sem v veliki dom stopil, polastilo se me je neka tiha groza. Velikanski oboki, neizmerni stebri, visoki altarji - vse tako prosto, a vendar veličansko.

(Konec prih.)

poročevalec prav surovo gospoda poslancu in njegove prednike, češ, da se imajo za slavno ime in veljavo zahvaljivati samo nemškim knezom, kakor bi zara li tega morali biti pangermani, vsem drugim narodom pa krivico delati in jih zatirati. - Mi ne vemo, zarali kakih zaslug je postala dražina grofov Coroninjev imenitna, a to vemo, da našega državnega poslancu dičijo njegove lastne lepe lastnosti in v očeh volilcev posebno njegova pravičnost in neutrudljiva, požrtvovalna delanost za pospeševanje duševnih in materialnih interesov naše dežele.

Goriška deželica šteje neprimerno veliko število plemenitšev, kateri se ponašajo se zaslugami svojih prednikov, pa nemajo prav nič svojih in se tudi nič ne potrudijo, da bi si jih pridobili; - našemu državnemu poslancu grofu Coroninju pa nij treba, da bi se s pododornim perjem lepotečil, on si je už po svojem lastnem iskrenem prizdevanju za blagor naše dežele nabral lep venec zaslug, katerih mu nihče ne more utajiti - in v tem oziru se odlikuje mimo vseh drugih goriških plemenitšev.

Kar se t.če njegovoga govora v državnem zboru zaradi naših srednjih šol, naj še posebej omenimo, da bi bil tak govor vsakemu trdnemu Nemcu v veliko čast, kajti v njem je visoko povzdignjena nemška znanost in nemški napredek, - tudi nij zahteval govornik, da bi se nemški jezik opravil iz naših šol, marveč naj bi se naši mladnjaki priku dala, da se ga more temeljito naučiti; tola iz neovrzljivih pedagogičnih razlogov in iz stalšca postavno zagotovljene enakopravnosti je priporočal, da se kot podučna uveljavita deželna jezika. Zato je pa tudi grda laž, katero si je izmislil zagrizeni dopisun, da je Coroninjev govor neprijetno osupil tukaj živeče Nemce in sploh vse boljše kroge. Pravičnih Nemcev nij osupnil, Italijanom in Slovencem vs m omikanim, in neomikanim, je neizmerno dobro del. Kogar je zbol, hudo zbol, to je morda kak tak, kateri, kakor smo už zgorej omenili, od naše krivice živi, sicer, bi moral morda v svoji ožji domovini čakati, da ga v štridesetem letu pamet sreča.

Mestni zastop goriški, kateri obstoji iz prav mešanih elementov, je grofu Coroninju soglasno sklenil zahvalnico zaradi omenjenega govora.

Trgovci Cervinjan, Ajdovščina, Tolmin i. dr. so se mu tudi iskreno zahvalili in mu svoje zaupanje naznačili. Kaj pomeni vse to, gospodine dopisun? Ali ne morda, da so vsi volilci, da je cela dežela zadovoljna z nepristranskim in ob enem pogumnim postopanjem svojega državnega poslancu.

Da bi le vsi poslanci tako vestno in marljivo izpolnivali težke naloge, katere so prevzeli!

iz Gorice 22. aprila. Naše politično društvo bo imelo zadnji četvrtak, to je 30. t. m. svoj drugi letošnji občni zbor. Odbor je postavil na dnevni red kot prvo točko peticijo na ministerstvo zaradi razdeljenja goriške porotne sodnije v dva razdelka, v italijanskega in slovenskega. Kedo ne bo pritrjeval odboru, da, to prašanje kot jako nujno spoznavši, už zdaj nasvetuje prvi odločen korak v tej zadevi. Kedor nij videl in čutil pri obravnava, kaka velika krivica se nam Slovencem godi pod novo upeljano porotno sodnijo, tega je o tem podučil naš list, in težko je kak Slovenec, ki ne bi živo čutil potrebe, da se našem narodu v tej zadevi zadosti. Posebne važnosti je tudi točka o taboru zaradi predelske železnice. Po tem ko se je už toliko storilo in pisalo v tej zadevi, treba poskusiti, posebno zdaj, ko je menda blizo odločni moment, zadnji korak: ljudstvo samo naj se zbere in naj sklene pod milim nebom prošnjo na cesarja samega, da on sam intervenira in osreči našo deželo, katera je bila vedno zvesta Avstriji in naši presviti dinastiji, kajti gotovo je, da vsa naša dežela tako potrebuje te železnice, kakor riba vode, in da če jo ne dobimo, bo naša dežela, namesto bogata, pahneva v revu in uboštvo. Za tako velevažno zadevo nij nikoli dosti prizadevanja, zatorej pa se je nadejati, da se tabora uleleže uglele na strankarstvo vsi oni, katerim je kaj mar za blagostanje in srečo goriških Slovencev.

Od ene strani se nam vendar piše, da tabor na Tolminskem ne bi bil prav močno obiskan in da če se ga už napravi, naj bi se na dnevni red decila tudi točka zara zemljiščnih knjig, katere so nam precej po železnici najboljše potrebne. Pomislek gleda udeležitve se nam dozdeva neopravičen, pač pa se vjememo s točko o zemljiščnih knjigah, katero pa se še zmerom lahko na dnevni red postavi na občnem zboru. Zatorej pa je želeli, da se tega zbora udeleži prav mnogo udov in da pridejo posebuo tisti, ki imajo kak pomislek proti taboru.

Uže drugi dopisnik iz Gorice ošteva nekega aposteljnega pangermanskega, ki je v "Presse" barona (sic) Coroninija in Goričane napadal, zaradi ovacije v St. Petru. Danes pa čitamo nek dopis iz skoro ravno tistega peresa v "Travster Zeitung". Dopisnik zopet trdi, da šempeterska ovacija je delo Italijanissimov, prav za prav Favettija in svojih instrumentov, ki so gotovo tudi addresso na italijanskega kralja podpisali, da bi bil Coronini tedaj prav storil, ko bi si bil vsako demonstracijo prepovedal. Memogredé omenja tudi Slovencev, ki so Coroninju čestitali, pa Slovenci, pravi

desetih let. Dandanes, se ve, se ne more o dobrem oglejskem zraku govoriti, ker je močvirje preblizu, a furlansko vino, če ga je kaj, ima še dandanes dobro ime. Pucinsko vino, je imelo, kakor hoč-jo vedeti nekateri starinoslovci, tak okus, kakor prosekovsko; in znano je, da je Prosekovec skoro najzlahtnejše in toraj tudi najdražje vino na Primorskem.

V eni uri smo bili v Ogleji. Veliko sem pričakoval, malo našel. Tujec, ki je toliko in toliko čital o paganskem Ogleji, o kojem je tudi toliko pripovedovati slišal, ne najde zdaj tam od vse nekdanje mogočnosti ničesar družega, nego nekaj zastarelih kočič, in mej njimi nekaj tacega, kar prosto ljudstvo palače imenuje. Nehoté se tukaj popotnik spominja lepih besedij Pavlina II.

Ad flendos tuos, Aquilem, cineres

Non mihi ullae sufficient lacrimae.

Desunt sermones, dolor sensum absulit

Cordis amari.

Bilo je mnogo ljudstva, ko smo tja prišli; vse je drlo iz cerkve in v cerkev; imel sem priliko opazevati, da Furlani in Furlanke so veliko bolje pobožni, nego naši hribovci. Pa saj tudi nij čuda, bolje ko je ljudstvo nezavedno, bolje ko je ljudstvo odvisno, tem prej pričakuje pomoči od drugod, in tem višo veljavo pripisuje ostankom starih svetnikov. Sicer so se mi ljudje prav dopadali; imajo prosto a čedno nošo, iz dekleta imajo več ali manje vse bolj temno obleko, in se toraj v tem obziru jako razločujejo o goriških deklet, ki mislijo, da le kričaća barva, in mnogo navesenega zlata in srebra daja nežnemu spolu lepoto. Tudi obrabi Furlank so kaj prijetni; ne da bi bili taki, ki vzbujajo poželjivost in poltaost, ampak to so popolnem klasični obrabi, in dozdevalo se mi je, kakor bi videl vsaj

naše, tako niso nič, če se ne naslanjajo na italijansko in nemško kulturo. Naposled se jezi čez vlado, ker pramato energije kaže; na naše šole naj vlada polje same nemške profesorje, slovenske in italijanske pa naj prestavi kam, kder jim bodo oštegnene tla za spajanje.

Kedo ne spozna na prvi pogled iz vsega tega hudobnega „špiceljna“, ki hoče prvič očrtniti poštenega Coroninija, po tem goriško mestjane in nazadnje tudi nemške profesorje. Dobro je znano, da so nekateri pred znanjem tukaj dobro ne čutijo, ker ne morejo dopustiti, zatorej pa kličejo na pomoč policijo in absolutizem, kajti kedor se upa vladi svetovati, da naj naračun vzame domače profesorje in jih pošlje v proučevanje, ta gotovo želi, da bi Avstrija tako postopala, kakor je Ruska na Poljskem in vendar ti kulturonošci vedno kažejo na barbarsko Rusko. Zakaj ne nasvetuje kaj oni lepi dopisnik vladi, da pošlje vse Slovence „per sab“ na Rusko, Italijane pa na Italijansko, ker na Goriškem je nemška zemlja in nov „Völkerrecht“, ki nas v „Triesterici“ uče nosogrizdci, to zahteva.

Kako srečni bodo po tem našu kulturonošci, ker se bodo lahko eden drugemu nose odjedavali in druge alotrije uganjali, ne boječi se, da jih za to tožijo hudobni Slovenci, ali Italijani. Pa pustimo to in ogledajmo si reč od bliže. Naše nekatere nemške profesorje in druge pangermane je Coroninijev govor prav živo zadel; pes cvilil, če se mu stopi na rep, in ker vidijo Coroniniju osobo, katere upliv je velik in bi znal škodovati njih težnjam, se zdaj trudijo na vse moč, da bi Coroninija in Goričane oblatili in ovajali.

Znano nam je tudi, da se je neki minister, ki je v ozki zvezi z nekaterimi tukajšnjimi germanizatorskimi veljavci, naprijazno izrazil proti ovaciji v Šempetru in da se preplašenim nemškim profesorjem poslal tolažbo, o kateri bomo morda enkrat kasneje govorili.

In nam je vse to znano, prav lahko uganemo kedo je on, rivi policaj, ki piše članke v „Presse“ in „Triester-Zeitung“.

Kakor se sliši, bodo odbor za Coroninijevo slovesnost in Favetti „Triesterco“ najbrže tožili zaradi žaljenja lasti; mi pa smo drugega mnenja: Mit den Nasenfreßern muss man anders reden.

Zdaj pa nekaj za naš dež. odbor. Je-li si. odborna znanja, da neki nemški profesor, ki tukaj politizira, nameto da bi učil, šolske pomočke neke deželne šole vedno drugod, na neki nemški šoli rabi, kakor pa na deželni. Ali je gospodom Nemcem vse dopuščeno, in tudi to, da z našim denarom proti nam rozgovolijo. — Pa tudi bi se vendar moralo na take ljudi, ki so dež. uradniki in proti deželi delajo.

21. in dana je praznovan gozdarSKI načelnik g. Thieriot in g. Sletnico. 20. zvečer mu je godil goriska godba serenado, 21. dopoldne pa so se mu poklonili vsi domači in drugi uradniki ter načelniki vseh tukajšnjih uradov. Vsi uradniki, ki spadajo pod njega, je primorskega, Istre, Dalmacije so mu poklonili krasen album. Prisel je bil sem našel sekcijski chef poljedelškega ministerstva, rudarski svetovalec Lipoid iz Idrije in več družih odličnih oseb; sekcijski chef mu je prinesel menovauje za dvornega svetovalca. Ob 3. uri popoldne je bil obed za 70 oseb, uradnikov in družih goriskih honoracij; mej obedom godla je vojvska godba in toastiralo se je na cesarja, na jubilaanta, na grofa Lanthierja po slovensko in druge; zvečer je bila veselica pri Cateriniji in 21. je bilo struljenje na tango in popoldne izlet z mestno godbo v Panovec. Gospod Thieriot, jako pravičen, delalen in izveden gospod, je v resnici zaslužil to ovacijo, katera uže sama na sebi kaže, kako ga ljubijo njemu podložni uradniki.

V soboto bo velika beseda in ples v goriški čitalnici na korist „Narodnemu domu“ v Novemestu; čitalniški odbor je povabil k tej besedi vse čitalnice na Goriškem in mnogo družih po Slovenskem, po tem mnogo odlične gospode in vse goriške urade. Ustopnica za mende je 50 kr., vendar pa se darežljivosti ne stavijo meje, kar velja posebno gledé udov čitalnice. Na deželi se je tedaj prav mnogo obiskovalcev iz Goriške in bližnjih krajev, in kakor slišimo, pride jih nekotniko še celo iz Vipave in Ajdovščine.

21. aprila. [Izv. dop.] (Prvi špargeljni.)

Naš gospod župan F. L. in gospod učitelj V. K. napravila sta vsak v svojem vrtu majhno „špargero“ za poskušajo s tem namenom, ali bi se pri nas v naši zemlji špargeljni kaj ohneli, in res, posrečilo se jima je, da sta uže prve špargeljne in sicer gospod župan 30. in učitelj 31. marca za večerjo jedla, in uže skoraj pol čevlja odraslene pobrala. Iz tega se razvidi, da naša zemlja je špargeljnom kaj prilezna, in tega v naših krajih prav primerna za nje rast. Gosp. župan in g. učitelj, katerima na srcu blagor naših občinstva je leži, svetujeta tudi drugim našim občinarjem, naj se poprimajo tega posla, ker to jim bo vendar lep dobitek doprinašalo. Upamo, da bodo po nasvetu omenjenih gospodov mnogo naših ljudi se tega sajenja poprijelo. Prav je tako, saj tako denarce potrebujemo.

3 Kranjskega 18. aprila. [Izv. dop.] (Qui bene distinguit, bene docet.) 15. list „Soča“ je prinesel „Z Goriškega“ dopis pod naslovom: „Nekedanja preparandija in sedajna“. Sicer č. g. dopisnik svoje nazore ob učiteljskih izobraževaliških in jako temnan neprozoren dim zavija ter ne govori naravnost, kar mu je na jeziku, vendar vsak pazen čitatelj prav lahko mej vrstami bere, kaj g. dopisnik misli. Njegovi liberalni in sedanjemu času kaj primerni nazori o preparandijah so:

1.) Učiteljski kandidatje so veliki reveži, ker se od njih zahteva preveč vednosti in ker so posebno z realističnimi predmeti (geometrijo, aritmetiko, fiziko, kemijo, prirodopisom) strašno preobloženi.

2.) Šolanje na učiteljskih predolgo traja.

3.) Učiteljskim kandidatom in učiteljem se dela v nebo kričeča krivica, ker se poleg mature zahteva od njih tudi učiteljski izpit.

4.) Učitelji so preslabo plačani.

„Soča“ sicer pod dopisom pravi, ka se ne vjema „popolnem“ z njim, a jaz mislim, da bi se ona kot liberalen, za omiko slovenskega naroda pišeči list kar čisto nič z njim tjemati ne smela, ker se na neresnične premise naslanja, in vled tega učiteljske kandidate demoralizira in na eni strani uže itak nezadovoljne učitelje draži, na drugi strani pa učiteljski stan pred priprostim kmetom smeši. To prav lahko dokazem.

Če sploh od katerega človeka, po tem moramo od učitelja zahtevati, da je splošno izobražen človek, kajti njegova naloga je prevajna, da bi se mogla izročiti človeku, čigar dušne zmožnosti in moči niso na vse strani razvite. Ljudski učitelj ima popolnoma neobdelano polje pred soboj; on mora pripravljati otroka na vse to, kar pozneje potrebuje v praktičnem življenji; vzbujati in skrbno gojiti mora vse v otroku speče blage zmožnosti in moči. Kako pa bi mogel to storiti človek, ki je sam revež na duši, ubožec v znanji? Kako more otroku duševno oko odpirati človek, ki ima sam mreno na očesu? Kako more slepec stépece voliti? Vem, da so v časih tudi manje izobraženi učitelji dobri učenci v elementarnih stvarih, ki se uče po naših ljudskih šolah; a spet je gotovo, da plitvo izobražen učitelj ne bode nikoli imel tistega bistrega vida, tistega obširnega dušnega obzolja, kakor izobražen človek in torej tudi nikoli pri otrokih ne bode dosegel z malim trudom tistega veselega napredka, kakor izobražen učitelj.

A še nekaj drugega ne smemo pozabiti. „Bildung macht frei!“ nij samo gola iraza, nego zlata resnica in to resnico bi si morali naši ljudski učitelji za svoje geslo izbrati, če sploh kedaj hoče kaj veljati. Ne da se tajiti, da naš kmet učiteljev nema nič kaj v čisljih in da mej priprostim narodom nemajo tistega upliva, tiste veljave, katere bi jim bila želeli. V veliko svoje čudenje sem na Notranjskem celo imenitnega velikega posestnika slišal reči: „Kaj bodo ti smrkovci!“ In učiteljski stan tako dolgo pri kmetu ne boje prišel v spoštovanje, dokler učitelj v svojem izobraženju ne bode tudi izobraženih kmetov daleč daleč presegal ter se svojim znanjem tudi pametnim možem ne imponiral. Kedar učitelj našemu kmetu neha biti neka neprijetna prikazen, zaradi njegovega oholega vedenja, njegovega plitvega znanja postavljena in pripravljena v smeh in zbadanje, takrat bode postal tudi spoštovan in priljubljen, svoboden in neodvisen in kmet mu bode rad plačo poboljšal, ko bode videl, da mu dober učitelj res korist. Ali pa se more učitelj izobražen imenovati, če svojega materinega jezika v govorjenji in pisanji nij popolnem zmožen, če slovenskega slovtva prav dobro ne pozna, če mu zgodovina človeškega rodu nij dobro znana, če v geografiji nij doma in če tudi v vseh realističnih predmetih nij prav temeljito podkovan?

Da, realistični predmetje č. g. dopisnika „Z Goriškega“ posebno peko. A tega vrh gospod ne pomisli, da se po naših srečnih šolah ne uči za to matematika, da bi se odgajali naši matematiki, nego da se vadimo in urimo v logičnem mišljenji. In da noben predmet nema več moči za logično izobraženje nego matematika, to priznavajo vsi pedagogi. In poleg tega — učitelj uči v ljudski šoli tudi računati. Vprašam pa, kako more učitelj do pravega uspeha priti, če se sam z računanjem tako rekoč kar ne igra ter popolnem svobodno ne giblje? In ali je to mogoče, če se njegov pogled samo čez tisto mat. stvarino razširja, ki se v ljudski šoli predejuje? Ineti mora jaseen pogled vsaj v elemente matematike.

Prirodopis in prirodoslovje opisujeta in kažeta človeku narodo tako, kakoršna je v resnici; učita ga prirodne sile izpoznavati ter je obračati v njegovo korist; odpirata mu pogled v vesoljno stvarjenje, gasita njegovo žejo po resnici ter ga varujeta ostudnih vraž in grdega bahjeverstva, v katero so pahali našega kmeta ljudje, ki od njegove neumnosti žive. Baš za tega delj sta prirodopis in prirodoslovje zadnja predmeta, ki bi se smela iz naših učiteljskih izphnti, kajti učitelju popodajata v roke najostreje orožje, s katerim se najlaže bori zoper človeški duh morečo neumnost. Naše ljudske šole bodo stoprv tedaj svoj pravi namen dosegle, kedar se bodo v njih obširno in popularno učile prirodoslovne znanosti, odpirajoče priprostemu narodu veliko knjigo veličanske nature.

Da si pa učiteljski kandidat tako obširnega z nje-

mu prepotrebne znanja ne more v dveh letih privojiti, to je jasno, kakor beli dan. Da, celo 4 leta niso preveč, če se pomisli, da dan danes, žal bog, prihajajo na učiteljska izobraževališča večidel kandidatje, ki niti na realki niti na gimnaziji dalje ne mogo tako, da je učitelj šče nekako postal pravi refugium peccatorum; če se dalje pomisli, da naši kandidatje prerači „gospode igrajo“, ki se malo brigajo za resno učenje. Nemarnost učencev je večidel kriva slabega uspeha, posebno če imajo „predobre“ učitelje, ki svojemu predmetu sami niso kos in se torej ne upajo in tudi ne morejo od učencev vsega zahtevati, kar bi po postavi morali. A da bi bili kandidatje s predmeti preobloženi in da vsled tega ne napredujejo v posameznih (realističnih) predmetih, ta je prazna ter nema ni konca ni dna!

Da mora kandidat maturo narediti in črez dve leti še učiteljski izpit prebiti, to je čisto naravno. Pri maturi kandidat pokaže, koliko se je v šoli naučil; pri učiteljskem izpitu, koliko je v šoli pridobljeno znanje v praktičnem življenji razširil ter mu solidnejšo podlago pridobil. Prav smešen pa je g. dopisnik, če se čudi, da dvakrat pri učiteljskem izpitu propali kandidat še podučiteljsko službo zgubi ter na bernsko palico pride. Kaj misli gospod dopisnik, da bomo za propale podučitelje celo poseben Prytanaj zidali ter je v njem na državne stroške redli? Kaj pa še! Kedor ne more izpita narediti, ta nij zmožen; takemu se dače broca: Prijatelj, hodi z bogom! Sentimentalna dobrosrčnost tukaj uij na mesti. Tak človek niti kot pisar pri jezicnem doktorji 16 gold. na mesec ne zasluži, nikar pa da bi se mu izročala mladina v poduk.

Ali pa morda g. dopisnik misli, da drugi ljudje ne delajo strogih izpitov? Poglejte učitelja na srednjih šolah! Po maturi se je po 4—5 let učil, trudil in za vsakdanji kruh boril na univerziteti; naredil je iz treh strogih skušenj obstoječ učiteljski izpit; po tem je moral biti celo leto „probekandidat“ ali po 1—3 leta slabo plačan suplent. In še, ko ga vlada z dekretom za učitelja namesti, si pridrži pravico, da ga črez 3 leta lehk. odpusti. Poglejte jurista! Po maturi je 4 leta na univerziteti studiral ter prebil 8 stroge izpite, po tem je celo leto čisto zastoj praktical, dalje spet 2 leti kot auskultant s 500—600 gold. na leto tlako delal, predno je do kruha prišel. In filozof in juristo ne obisplje vlada z mastnimi stipendijami po 150, po 100 gold., kakor kandidate po naših izobraževaliških, kder se vsak z dvojkami in trojkami zapečateni vzgojanec za svojo lenobo po vrhu še dobro plačuje.

Kar se učiteljske plače tiče, je gotovo, da se bode morala s časom in polagoma vzvišati; a za sedaj bodo morali učitelji gleda na jako slabe letine in glede na vse skozni preobloženega kmeta od svoje nestrpljivosti in nepotrpežljivosti uže odjenjati.

S tem, kar imajo zdaj, nekoliko let pač mogo izhajati. Odlčno pa mora vsak pameten domoljub biti zoper to, da bi se na Kranjskem povisevale plače učiteljem, ljudem, ki baš v sedanjem času vso svojo brez-značajnost kažejo ter kopoma v nemškutarški tabor prestopajo. Izdajicam menda vendar ne bomo mehke postelje postiljali?

Neznačajnost, kruhoborstvo, nemškutarstvo pa se bode več ali manje pri učiteljih izgubilo, kedar bodo temeljiteje izobraženi. Zatorej še enkrat rečem, g. dopisnik, — qui bene distinguit, bene docet! P.

Politični pregled.

Od 14. do 19. je drž. zbor zopet imel seje. Pretrešovala se je postava gledé stavbnih društev. Mej tem pa je prišla na vrsto resolucija Fuxova, naj se jezuviti iz Avstrije spode; Fux je utrjeval to resolucijo dokazavši iz zgodovine, da jezuviti so državi in človeštvu sploh nevaren inštitut, kar uže njih pravila kažejo. Ta resolucija je bila sicer sprejeta s 148 proti 21 glasom, vendar pa je treba pomisliti, da 166 poslancev nij bilo še navzočnih pri glasovanji. Za izpodenje jezuvitov je glasoval tudi dr. Vošnjak, Pfeifer, Taccó; g. Razlag pa proti. Zdaj bodo še le naši klerikalci planili čez gospode, ki so za iztiranje jezuvitov glasovali. Kaj bo k temu rekal goriški „Eco del Litorale“, ki se je prepiral ob času volitve o tem, da baron Taccó je privrženec njegove stranke.

V seji 16. t. m. se je tudi po kratki debati sprejela postava o zidanju železnice Opava-Novitič. Pri ravno tej seji so se sprejele nekatere spremembe prve konfesionalne postave, katere je naredila gosposka zbornica, tako da je postava le še cesarjeve sankcije potrebna in sprejela se je postava o priznanji religijskih društev po generalni debati, katere se je udeležilo več pravnarjev. Zarad delegacij, katere so se v Pešti odprle 20. t. m. nij imel po tem drž. zbor več nobene seje menda do danes. Ker ob enem dnevuje drž. zbor in delegacija, bodo morali nekateri poslanci zmirom po-

tovati mej Dunajem in Pešto. Cesar, ministri in nekateri poslanci zopet vrnili na Dunaj. Česko deputacijo, ki je prišla na Dunaj cesarja prositi, da bi praško obzidje mestu pripustil, da se po demolaranju dobi dosti prostora za nove stavbe, je cesar prijazno sprejel in k dvornemu obedu povabil. Ker je bila ta deputacija sestavljena iz Nemcev in Mladočehov, staročeski listi zopet strašno po mladih mlatijo, češ, da se z Nemci bratijo itd.

Cesarjevo pismo na papeža je prijazno; cesar pravi, da bo potrdil konfesionalne postave, ker je to volja njegovega parlamenta in papež se je vsled tega mirnega odgovora pomiril, kakor se bodo počasi tudi avstrijski škofje.

Škof v Olomucu na Moravskem ima diecezo, ki sega tudi na Prusko; ker se je pa ta škof pregrešil zoper pruske nove postave, so ga obsodili v Ratihoru, da mora plačati globe 600 tolarjev in ga bodo rubali, ker noče z lepa plačati. Morda bo morala še naša vlada kaj pomagati k temu. Česki „Narodni listi“ objavljajo, da se je ustanovilo novo česko narodno društvo „Matica divadelni“, ki ima namen zbirati fond, da se dovrši zidanje in notranja uprava novega velicega českega gledališča. Kakor se sliši bode drž. zbor sklenil to sesijo menda uže v sredi prihodnega meseca maja, in po tem ne pride več skup do jeseni po sklenjenju dež. zborov.

Ruski car potoval bo v sredi meseca maja v London, predno pa bode se udeležil v Hagu petindvajsetletnica holandskega kralja. Emigranti poljski v Londonu se menda pripravljajo, da napravijo demonstracijo proti caru; a angleška vlada jim uže zdaj da razumeti, da bi si s tem le škodovali. Angleži pa gotovo napravijo caru velikanske ovacije.

Črnogorski knez ureduje zdaj svojo državico v popolno modernem in naprednem zmislu.

Na Francoskem hoče sedajna vlada ostro postopati in kot izdajalca kaznovati vsacega, ki bi pisal ali delal proti sedajni formi vlade, to je proti septenatu in to je objavila po svojih organih; vendar pa monarhisti drzno govoré v svojih organih in pravijo, da nij še izgovorjena zadnja beseda v tej zadevi in da bo v prihodnji sesiji skoro gotovo na dnevni red prišlo uprašanje za red monarhije.

Republikanci pa imajo od svoje strani vso nado, da si priboré večino za razpust sedajne nepostavne narodne skupčine. To bi bilo želeti, a republikanci imajo v tej skupčini preveč smole.

Na Španjskem hoče vlada Bilbao na vsak način oprostiti; Saballs, eden višjih poveljnikov Don Karlosa, je vjet, vlada se nadeja, da bi dosta Karlistov zapustilo Don Karlosa; zarad tega pa še čaka in se spušča v dogovore.

V Švici je bila v nedeljo glasovanje vsega naroda o reviziji ustave, to je večji centralizaciji, oddalo se je 280,000 glasov za revizijo in 141000 proti, ali za obdržanje sedajnega stanja.

V nemškem drž. zboru je vlada zmagala se svojo vojaško postavo, nasproti temu pa tirjajo poslanci večinoma drugo, bolj liberalno tiskovno postavo, katero bo vlada najbrže predložila. Škofa grofa Ledochovskega bode nemška vlada iz zapora spustila in izgnala iz nemških dežel.

Razne vesti.

(Program) besedi, katero napravi goriška čitalnica dne 25. aprila 1874 na korist „Narodnega doma“ v Rudolfovem:

1. E. Titl, overtura po slovanskih napevih, vojaška godba; 2. A. Förster, „Samo“, poje pevski zbor; 3. Fr. Levstik, „Ubežni kralj“, deklamacija; 4. K. Mašek, „Kdo je mar“, poje zbor; 5. Schantl, arija za Evfonium; 6. A. Hribar, venec slovanskih pesnij, poje zbor; 7. Blaschke, šaljev potpourri, vojaška godba.

Beseda začne ob 7 uri zvečer; po besedi ples in zabava. Neudje plačajo 50 soldov ustopenine; vendar pa se daroljubnosti ne stavijo meje. Uljudno vabi p. n. gg. ude domače in tujih čitalnic in tudi druge rodoljube.

Odbor goriške čitalnice.

(Umor.) V nedeljo zvečer so se zbrali nekateri orehovljski fantje v Mirnem, i se ga tam prav dobro nasrkali. Vrnivši se proti domu v Orehovlje, srečajo uže v vasi Cotičevega hlapca, od katerega so začeli silno zahtevati, da naj plača fanioščino, (malo odkupnino, po koji zadobi pravico, da sme z domačimi fantoveti) a ta jim odgovori, da on je ptujec, da danes služi tu i jutro tam, tedaj da ne ostane mej fanti i

da ne plača nič. Na to mu zadere en fant nož na strani trebuha. Hlapec ranjen začne klicati na pomoč, na kar pride gospodar Stefan Cotič, ga brani; a fantje pa tudi gospodarja napadejo, i mu trebuh prerežejo. Nesrečnož se je za veliko rano tiščal, a ko pride v posteljo, začne kašljati pri tej priliki se mu zvrnejo skoraj vsa čreva iz trebuha, tako da je uže zjutraj dušo izdahnul. Bil je oče štirih otrok.

(Ne preseljujte se v Brazilijo!) „L'Osservatore Triestino“ in za njim skoro vsi tržaški in goriški listi prinašajo poročila žalostnega stanja v Braziliji, in stem Avstrijem na srce polagajo, naj se s preseljevanjem, in posebno v Brasilijo, nikar ne prenačijo. Mi ne moremo vsega poročila prinesti, a prepričani smo, da je istinito, in če se uže hočejo naši rojaki preseliti — kar pa nij nikakor treba — ne manjka jim slovanske zemlje. „Pol sveta otrokom sliši Slave“.

(Solske počitnice.) Namestništvo v Trstu je prašalo učiteljske in professorske zборе v Gorici, ali bi se ne dale počitnice prenesti na meseca avgust in september. — Kakor sem izvedel, se je v tem zmislu tudi na ministerstvo vloha podala in npati je, da bode ta sprememba sprejeta. Naši meščanje so temu neki nasprotni.

(Liberalno — vladni) volilci našega mesta bodo imeli 25. t. m. v mestni dvorani volilen shod. Na čelu te stranke stoje: A. Pauletič, dr. Pajer, Vilj. Ritter.

(L'Eco del Litorale.) tukajšnji jezuitski list, je bil zadnje soboto zaplenjen zaradi članka o konfesionalnih postavah v gosposki zbornici in zaradi političnega pregleda.

(Dohodki) za Simon Jenkov spominek, postavljen meseca septembra 1873 v Kranji:

Gg. Anton bar. Zois fl. 25. Kranjski deželni posianci fl. 57. Bl. Vomberger fl. 1. Jos. Levčnik fl. 1. Dominik iz Železnikov fl. 1. Fr. Omrza fl. 2. Ind. Rabas fl. 10. Kannočanje fl. 41.70. Zemljemerci iz Kranja fl. 12. Gospa Ivana Bieweissova fl. 5. Gg. Radoljičanje fl. 18.70. Fr. Sajevec fl. 5. dr. Pokljukar, nabirka iz Ljubljane fl. 19. dr. Mencinger, nabirka iz Brežic fl. 14. Rapoc fl. 1. dr. Jos. Kovač fl. 2. Fr. Bradaška fl. 1. Drag. Šavnik fl. 5. Sl. uredništvo „Zvona“ fl. 5. Sl. uredništvo „Pavilhe“ fl. 2. dr. V. Prevec fl. 5. M. Pirc fl. 5. Leop. Jagovic fl. 5. Drag. Pec fl. 5. Luka Robič fl. 5. Tomaž Zupan fl. 5. Fr. Krisper fl. 2. Jan. Reš fl. 2. Anton Mežnarec fl. 1. Al. Kunstelj fl. 1. Jak. Vindišar fl. 2. Jos. Vidmar fl. 1. M. h. Lazar fl. 1. Jos. Jarčič fl. 1. Slovenski fantje v Hirski bistrici fl. 2.50. Neimenovan fl. 1. J. Strižar fl. 35. M. Pieteršnik fl. 2. Fr. Kandrnl fl. 2. Fri. Žakej fl. 2. Peto-šesto- in sedmošolci iz Celja fl. 6. Gostač na Primskovem fl. 1. Zbirka iz Kranja ob postavljanji spominkov fl. 38.40. Obresti imcnovanih dohodkov v ljub. hranilni fl. 27.35.

Stroški za Simon Jenkov spominek: fl. 383.65
Podobarju g. Ivanu Vurniku fl. 2.57
Stroški pri postavljanji spominkov fl. 36.22
Vkup fl. 386.22

Blagi domoljubi! Prekrasen spominek stoji danes na Simon Jenkovem prezgodnjem grobu. Dariteljem v hvalo trditi smemo, da lepšega sedaj nijma nobeden pesnik slovanski. Ker pa je podpisani odbor podobarju Vurniku za spominek še fl. 50 dolžan, prosi s pričujočim vljudo sl. uredništva slovanskih časnikov in S. Jenkove častilce sploh darežljive pripomoči, da se umetniku Vurniku gotovo ne pretirana svota 400 fl. za spominek izplača prej ko prej.

V K. anji 20. aprila 1874.

Odbor za S. Jenkov spominek.

(Oznani.) Nekaterim znancem in prijateljem pesniške umetelnosti, ki želé videti na svitem mojo v tem listu naznanjeno, izvorno in v verzih zloženo tragedijo z zborom: „Ruski begun ali brodolom“ počesčujem se naznaniti s tem, da jo ima sedaj slavno dramatiško društvo v Ljubljani. Tuliko jim, da je žaloigra res uže davno dokončana, in na znanje, kde da je.

Fr. Zakrajšek.

(Zakaj vera peča?) Iz Bovškega se nam poroča, da domači duhoven je deklico na poti srečal, katera ga prijazno in spodobno pozdravi. On pa, uprašaje jo, kato gre, jo za žoko drži in prav ljubeznivo k sebi pritise, kar se je deklici prav neumno zdelo. Tudi nam se neumno zdi, ter človeku, kateremu so se možgane stresle in črepinja razbila, da zašito nosi, spre-gledamo, in se mu tudi nič nij treba bati, dokler k Benjaminom naše kurije spada. Ko bi ga najhuje zadelo, bi mu pa preskrbeli „allo Giacometto“ dobro penzijo. Treba je tedaj skrbeti, da iz prijaznosti ne zgubiš „consilium abeundi“, da „Kraujec“ ulovi pa „consilium ineundi“, in po časi rudeče nogovice, za kar je pa treba v kim piruhe poslati.

Slovenec.

(L'Innovci-pustarji) v Dornbergu — tako se nam piše — so vendar v zadnjem „Glasu“ primorani bili,

resničen vpor proti ondotnemu županstvu javno priznati; naveli so sicer izgovor, da je imel vpor svoj uzrok, kakor bi ga ne imela vsaka neumnost.

Da je pobožni kaplanček ta punt tudi v cerkev prenesel, tudi tega ne tajé; a svoj dosledni značaj so pokazali v svojih barvah rekoč: „To Vam pa povemo, pustite našega kaplana v miru enkrat za vselej, drugače homo z Vami postopali (primaruba!), kakor gre pobalium“. Dobro!

Predrzna laž pa je maščevalna izjava: Poročevalca dobro poznamo, kojega je vsa občina, in celo ves občinski zastop živo prijel, ker o tem nič ne vé ne županstva tajnik, ne urad. Tako tedaj so dornberški Glasovci velikonoč obhajali. Prosit! Nadaljnega hujaše pobalinstva nas bog obvari, v cerkveni zlorabi pa alla Ballafou nam urne pete podari!

(Sreča tik nesreče.) Pretakli ponedeljek šel je neki kmet čez slab most Ipave tik dornberškega mlina na uni kraj orat, akopram je županstvo pod denarno kaznijo vzaranje prepovedalo. Prišedšemu na sredo mosta, se ma shrus, in voli z oratom v Ipavo padejo. Voli se srečno rešijo. Trnaste na Glasovcu se pa nič žaleg: nij storilo (bžja pomoč!), razun da so bile njegove hiače polne groze in strahu. Spoštujte postavo!

Kmetijske i trgovske vesti.

O letini dohajajo nam od vseh stranij najugodnejša poročila. — V dornberškem kraju in sploh na Vipavskem sadna drevesa tako lepo cvetó, da se bo letos sadja vse trlo, če vreme količkaj ugodno ostane; vinska trta je zdrava in poganja močan nadepolen zarod, pšenica v najlepšem stanu. Enaka je na Krasu in v Brdih.

V gorah sadje in pšenica tudi kaj lepo kaže. Na Furlanskem pa je upanje tako veliko, da se nadejajo, če ne bo vrtemenskih nesreč, take letine, kakoršne so bile nekđaj v prav srečnih časih. Trtne bolezni še nijso prav nič zapazili, les je popolnoma zdrav; zimске setve najlepše stoje, ker jim je bila letošnja dolga zima jako ugodna.

Zaradi mrzle in dolge zime je tudi murba zaostala in se še le zdaj stavijo valiti jajca kavalirjev, in bode tadaj svilni pridelek letos za 14 dnij kasneje začel, nego druga leta, kar bo menda dobro uplivalo na ceno. Da bi se na Goriškem še svila količkaj sponesla, po tem bi bili srečni naši prebivalci, ki letos vsled preslabe letine tako v največjih revah in stiskah živé. Žalostno je gledati, kako letos kmet od hiše išče posojila, katero vsled krize skoro nikoli ne dobi, ali pa roba na upanje. Skopuhi in oderuhi imajo zdaj pri nas pravo žetev, a tudi mnogo žrtev bo zahtevalo letošno neugodno leto, ki nas zraven vsega še pusti brez vsacega zaslužka.

Iz Ogrskega in Hrvatskega nam po slabih poročilih zdaj dohajajo zopet boljše vesti.

Zadnje deževno vreme je polje popolnoma popravilo, in čeravno je zljaj žito, posebno kuruza še silno draga (skoro f. 5.50 vagon franko v Gorici), je vendar ta cena nenaravna in po spekulantih umetno zdržana, kar pa ne more dolgo trajati in brž ko ne, mora kuruza v kakih 6ih tednih za 1/2 gold. in kasneje tudi za cel gold. pri vaganu pasti.

Vinske cene rapidno padajo, špekulanti so se spekli; denes se dobi prav dobro črno vino na Ogrskem po 6 do 8 gold. vedro; v Gorici pa dobiš domače črno po 18 — 24 gold. tuje prav dobro ogrsko pa po 14 do 15. —

Vsi artikeljni bodo zaporedoma padali, če vreme ugodno ostane; je pa tudi želeti, ker v Gorici nij več prebiti zbog neizmerno draginje. — Špargeljni se letos mnogo izvažajo, vendar pa jih dobiš na goriškem trgu prav lepih po 25 do 30 soldov in v kratkem jih dobi-mo uže po 10 s. ž.

Naši sadjerejci se uže pripravljajo na dobro kupčijo sè sadjem, sočivje je začelo, toda češnje se bodo zakesnile.

Banka Slovenija bo menda te dni izdala bilanco, katera je, po klerikalnih listih soditi, še precej ugodna, da bi le res bila in da bi se zavod, čeravno v klerikalnih rokéh, ohranil.

Te dni je imel upravni svet te banke viharno sejo, pri kateri je bil doseđajni ravnatelj Treuenstein stante pede iz službe odpuščen in namesto njega najet novi ravnatelj Blaschke iz Prage. — Zakaj to, je še za kulisami, pa vedeli homo.

Poslanica. *)

„Enemu posestniku“ v Čez-Sočí!

Na Vaše poslanico v „Soči“ št. 15. dd. 4. aprila 1874, nič družega, nego da ste nesramen lažnjivec. Če imate v sebi še količkaj čutja do lastne časti, nie boste zaradi tega zaznamovanja tožili pri sodniji, in tam Vam odgovorim na vaše bedarije od pičice do pičice. Po časopisih pa ne bom nigdar odgovarjal na vaše laži.

V Čez-Sočí 16. aprila 1874.

Fr. Ceket, vikarij.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.